

הזרוע והלהיים

וקבלות (קבלת הדם לשם זריקתו על המזבח), והזאות דם הקרבנות על המזבח, כל קרבן כדינו. **והשקאת סוטה** במי סוטה לבדיקתה אם זינתה, **ועריפת עגלה ערופה** בידי כהנים בנחל שלא נעבד, במקום בו נמצא גופת אדם שלא נודע מי הרגו. וטהרת מצורע המביא צפורים ביום טהרתו, ובכלל שמוה הכהן מדם הצפור על המזבח, ונשיאות כפים של כהנים שמבפנים (בבית העם, בין ברכת כהנים שמבפנים (בבית המקדש), בין זו שמבחוץ למקדש, בבתי הכנסת במקומות יישובם של ישראל – לכך תלמוד לומר (מלמדנו הנאמר) בדינו של הכהן הזכאי למנה מן הקדשים, **"מבני אהרן"** (ויקרא ז, לג), שלא רק בהולכה אמורים הדברים, אלא בכל עבודה האמורה לבני אהרן, ומעתה יש לדייק בדברי הברייתא: שנינו בה כי כל כהן שאינו מודה בה – אין לו חלק במתנות כהונה. ונדקדק: **טעמא** [השטעם] שאין לו חלק – מפני שאינו מודה בה, הא [הרן] אם הוא מודה בה – יש לו חלק, **אף על גב** [אף על פי] שאינו בקי בהן, ושלא כדברי רב חסדא שאין נותנים מתנות כהונה לכהן שאינו בקי בהן. ועוד בענין הכהנים שאין נותנים להם מתנות כהונה, אמר ר' אבא, אמר רב הונא, אמר רב: **החוטין** (כלי דם) שנמצאים בלחי הבהמה אסורים באכילה, ומשום כך כל כהן שאינו יודע כיצד ליטלן ממקומם, ויש חשש שיבוא לאוכלם – אין נותנין לו את הלהיים במתנה של כהונה. ומעירים: ולא היא, שאף שיש בחוטים הללו דם, אין הנותן מכשיל את הכהן באכילה אסורה. שכן בכל אופן שבו יתקין הכהן את הלחי לאכילה, לא יימצא דם בלחי. כי אי **בטויא** [אם בצלי] הוא מתקין לאכילה את הלחי – **מידב דייבי** [וב] הדם מהלחי באש הצלייה. ואי [ואם] הוא מתקין את הלחי לבישול בקדרה, אי דמיחתך להו ומלח להו [אם הוא חותך אותם ומזבח אותם] – **מידב דייבי** [וב] מהם הדם, ומותרת הלחי באכילה.

ובענין הדרך בה הכהן נוטל את מתנותיו מידי הבעלים, אמר רבא: **בדק** (בחון) לן [אותנו התלמידים] **רב יוסף** בשאלה הבאה: **האי כהנא דחטיף מתנתא** [כהן זה שחוטף מתנות כהונה]. האם בכך **חבובי קא מחבב** [לחבב הוא מחבב] את המצוה, או זלזולי קא מזולזל [לזלזל הוא מזולזל] **במצוה? ופשטנא ליה** [ופותרתי לו] את שאלתו מן האמור במתנות כהונה "ונתן לכהן הזרוע והלהיים והקבה" (דברים יח, ג), שבאה הלשון "ונתן" להורות שהבעלים הוא שיתן, ולא שישול הכהן מעצמו. ומכאן שהחוטף את מתנותיו, מזלזל במצוה ולא מחבבה. ובענין זה אמר אבוי, שכהן היה: מריש הוה חטיפנא מתנתא [בתחילה הייתי חוטף מתנות]. שכן אמינא [אמרתין] לעצמי כי בכך **חבובי קא מחביבנא** [לחבב הריני מחבב] את המצוה. ואולם כיון דשמענא להא [ששמעתי את זו] דרשת הכתוב "ונתן" – ולא שייטול מעצמו, מייחטף לא חטיפנא [לחטוף לא הייתי חוטף]. אלא מימר אמרי **הבו לי** [הייתי אומר] לבעל הבהמה שיתן לי את מתנותיו. ואולם כיון דשמענא להא דתניא [נשמעתי את זו ששנינו בברייתא] על הכתוב בבני שמואל הנביא "ויטו אחרי הבעע" (שמואל א ת, ג) ובפירוש הכתוב ר' מאיר אומר: **בני שמואל**, את חלקם (מתנות לו, כמעשר ראשון) שאלו בפיהם, שדרשו מהבעלים שיתנו להם את מתנותיהם. מאז מימר נמי לא אמינא [לומר לבעלים גם כן לא הייתי אומר]. ואולם אי יהבו [היו נותנים] לי, שקילנא [הייתי לוקח] מהם. ואולם כיון דשמענא להא דתניא [נשמעתי את זו ששנינו בברייתא] ככהנים שאלכו מלחם הפנים כי הכהנים הצנועים מושכין את ידיהם, ואילו אלה הגרגרנים חולקים, משקל נמי לא שקילנא [לקחת גם כן לא הייתי לוקח]. אף שנותנת לי, לבר ממעלי יומא דכיפורי [חוץ מערב יום הכיפורים], שמצות היום באכילה, ומרובות מאד הן הבהמות הנשחטות מאד הן באותו ענין לפני כן, ולא שיהיה לוקח. אף שנותנת לרוב – כדי לאחזוקי נפשאי בכהני [להעמידני בחזקת כהנים]. ואילו לא הייתי מקבל מהמתנות הבהונה, גלול לא היה הרוב להטיל שם בכהונתי. ושואלים: והרי לצורך זה יכול היה לפרוס ידיה [לפרוש ידין] בברכת כהנים כל השנה, ובכך יודעים היו הכל כי הוא כהן? ומשיבים: אנסייה ליה עידינה [אָנְטוּ זַמְנוּ]. שלא נמצאה לו עת לפרוש ידיו בברכת כהנים, משום שטרוד היה בכל עת בהרבעת תורה לתלמידיו, אף בעת שהציבור נאסף בבית הכנסת לתפילה.

עגלה

מסורת הש"ס
א. חולין קלב,ב (שם צוינו מקבילות).
ב. עירובין טא,א. פסחים נה,ב. מו"ק יג,א. נדרים צ,ב. מנחות צא,ב. בכורות מז,א. ילק"ש תורה לג, תתקטו.
ג. חולין קלד,ב. מדרש תנאים לדברים פי"ח, ג. ילק"ש תורה תרלא, תתקטו.
ד. תוספתא סוטה פי"ד, ה-ו. שבת נו,א. ילק"ש נ"ד קה.
ה. תוספתא סוטה פי"ג, ז. יומא לט,א. קדושין נג,א. ירושלמי יומא פ"ו הי"ג. ילק"ש תורה תתקטו.

גְרָסוֹת

עגלה ערופה
בכתי"מ: **עגלה. עבודה האמורה יש בכתי"מ: עבודה המסורה וכן יש: עבודה האסורה.**

וכל כהן שאינו בכתי"מ: כל כהן שאינו.

מודה בה הא מודה בה
בכתי"מ: **מודה הא מודה יש בכתי"מ: מודה בה' הא מודה בה.**

דאינו בקי בהן בכתי"מ: דלא בקיע בהו.

אבא אמר רב הונא אמר רב
בכתי"מ: **א"ר אחא א"ר הונא.**

דייבי ואי לקדרה אי דמיחתך
בכתי"מ: **דייב ואי בקדרה איידי דחתיך.**

מידב דייבי
בכתי"מ: **מידב דייב דמא.**

מחבב מצוה
בכתי"מ: **מחבב במצוה.**

חבובי קא מחביבנא מצוה
בכתי"מ: **חבובי מצוה היא.**

להא ונתן
בכתי"מ: **להא דתניא ונתן.**

מייחטף לא חטיפנא מימר אמרי
בכתי"מ: **אמינא מימר.**

ויטו אחרי הבעע רבי מאיר אומר בני שמואל חלקם
בכתי"מ: **רמ"א חלקם ויש בכתי"מ: ויטו אחרי הבעע ר' מאיר אומר מלאי הטילו על בע"ב חלקם.**

ואי יהבו לי
בכתי"מ: **כי יהבו לי.**

והגרגרנים חולקים
בכתי"מ: **והגרגרנים חולקין ביניהן.**

אנסייה ליה עידינה יש בכתי"מ: שאני אבוי אנסייה עידינה וכן יש: אנסייה ליה עדנא.

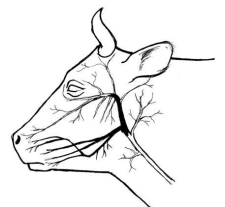
לשון

הצנועים

אף שעיקר המשמעות של "צנעי" הוא להסתתר, להתחבא. ומשום כך צנועים הם אנשים הנוהגים בצניעות ובענווה, נראה כי יש גם אצל השפעה של המונח הארמי של "צנעי" במונח השכלה והבנה. ומשום כך כאשר מדברים על מעשיהם של "צנועים" מדברים על אנשי סגולה, אנשים מיוחדים בחכמתם או ביראת השמים שלהם.

העולם

חוטין שבלחי

***אלוי"ם** מן הצרפתית העתיקה alum – צָרִיף.

פרק עשירי

קבלות – קבלת הדס. הזאות – על הפרוכת ועל מזנח הזכ, בין הנימוזין בחוץ. שמיטה לא קמשיב, שאף הזר כבר נה. עריפת העגלה – נכהנים היא, כדכמיז (דברים כל) "ונגשו הכהנים בני לוי". טהרת מצורע – נלפרים להזות. בין מבפנים – מצורע

וְקִבְלוֹת, הַזָּאוֹת, וְהַשְּׁקָאֵת סוֹטָה, וְעֵרִיפַת עֶגְלָה עֶרּוּפָה, וְטָהַרְתַּ מְצוֹרַעַ, וְנִשִּׂאוֹת כַּפַּיִם בֵּין מִבְּפָנַיִם בֵּין מִבְּחוּץ – תִּלְמּוּד לוֹמַר "מִבְּנֵי אֶהְרֹן", עֲבוּדָה הָאֲמוּרָה לְבְנֵי אֶהְרֹן. *וְכֹל כֹּהֵן שְׁאֵינּוּ מוֹדֶה בָּהּ – אֵינּוּ לוֹ חֵלֶק בִּפְהוּנָה. טַעְמָא – דְּאֵינּוּ מוֹדֶה בָּהּ, הָא מוֹדֶה בָּהּ – אַף עַל גַּב דְּאֵינּוּ בָּקִי בָּהֶן.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, אָמַר רַב הוֹנָא, אָמַר רַב: חוֹטִין שְׂבִלְחֵי אֶסוּרִים, וְכֹל כֹּהֵן שְׁאֵינּוּ יוֹדֵעַ לִישְׁלָן – אֵין נוֹתְנִין לוֹ מַתָּנָה. וְלֹא הִיא, אִי בְּטוּיָא – מֵיַדְבַּ דְּיִיבֵי. וְאִי לְקַדְרָה, אִי דְּמִיחַתְךָ לְהוּ וּמְלַח לְהוּ – מֵיַדְבַּ דְּיִיבֵי.

ב אָמַר רַבָּא, בְּדַק לֶן רַב יוֹסֵף: הַאי כְּהֵנָא דְּחַטִּיף מִתְּנַתָּא, חִבּוּבֵי קָא מְחַבְבַּ מְצוּהַ, אוּ זְלוּלֵי קָא מְזַלְזֵל בְּמְצוּהַ? וּפְשָׁטְנָא לִיהַ: ג "וְנִתְּן" – וְלֹא שְׂיִטּוּל מַעְצָמוּ. אָמַר אַבְיִי: מְרִישׁ הָוָה חֲטִיפְנָא מִתְּנַתָּא, אָמִינָא – חִבּוּבֵי קָא מְחַבְּיבְנָא מְצוּהַ. כִּיּוֹן דְּשִׁמְעְנָא לְהָא "וְנִתְּן" – וְלֹא שְׂיִטּוּל מַעְצָמוּ, מִיחַטְּף לָא חֲטִיפְנָא. מֵימַר אָמְרֵי: "יְהִבוּ לִי". וְכִיּוֹן דְּשִׁמְעְנָא לְהָא דְתַנִּיא: ד "וַיִּטּוּ אַחֲרֵי הַבָּצַע", רַבִּי מְאִיר אֹמַר: בְּנֵי שְׂמוּאֵל חֲלָקָם שְׁאָלוּ בְּפִיהֶם, מֵימַר נְמִי לָא אָמִינָא, וְאִי יְהִבוּ לִי – שְׂקִילְנָא. כִּיּוֹן דְּשִׁמְעְנָא לְהָא דְתַנִּיא: ה "הַצְנוּעִים מוֹשְׁכִין אֶת יְדֵיהֶם, וְהַגְרָגְרָנִים חוֹלְקִים – מְשַׁקְל נְמִי לָא שְׂקִילְנָא, לְבַר מַמְעַלֵי יוֹמָא דְּכִיפּוּרֵי, לְאַחְזוּקֵי נְפְשָׁאי בְּכֹהֲנֵי. – וְלִפְרוּס יְדִיהַ? – אָנְסִיהַ לִיהַ עֵידְנִיהַ.

ובענין הדרך בה הכהן נוטל את מתנותיו מידי הבעלים, אמר רבא: **בדק** (בחון) לן [אותנו התלמידים] **רב יוסף** בשאלה הבאה: **האי כהנא דחטיף מתנתא** [כהן זה שחוטף מתנות כהונה]. האם בכך **חבובי קא מחבב** [לחבב הוא מחבב] את המצוה, או זלזולי קא מזולזל [לזלזל הוא מזולזל] **במצוה? ופשטנא ליה** [ופותרתי לו] את שאלתו מן האמור במתנות כהונה "ונתן לכהן הזרוע והלהיים והקבה" (דברים יח, ג), שבאה הלשון "ונתן" להורות שהבעלים הוא שיתן, ולא שישול הכהן מעצמו. ומכאן שהחוטף את מתנותיו, מזלזל במצוה ולא מחבבה. ובענין זה אמר אבוי, שכהן היה: מריש הוה חטיפנא מתנתא [בתחילה הייתי חוטף מתנות]. שכן אמינא [אמרתין] לעצמי כי בכך **חבובי קא מחביבנא** [לחבב הריני מחבב] את המצוה. ואולם כיון דשמענא להא [ששמעתי את זו] דרשת הכתוב "ונתן" – ולא שייטול מעצמו, מייחטף לא חטיפנא [לחטוף לא הייתי חוטף]. אלא מימר אמרי **הבו לי** [הייתי אומר] לבעל הבהמה שיתן לי את מתנותיו. ואולם כיון דשמענא להא דתניא [נשמעתי את זו ששנינו בברייתא] על הכתוב בבני שמואל הנביא "ויטו אחרי הבעע" (שמואל א ת, ג) ובפירוש הכתוב ר' מאיר אומר: **בני שמואל**, את חלקם (מתנות לו, כמעשר ראשון) שאלו בפיהם, שדרשו מהבעלים שיתנו להם את מתנותיהם. מאז מימר נמי לא אמינא [לומר לבעלים גם כן לא הייתי אומר]. ואולם אי יהבו [היו נותנים] לי, שקילנא [הייתי לוקח] מהם. ואולם כיון דשמענא להא דתניא [נשמעתי את זו ששנינו בברייתא] ככהנים שאלכו מלחם הפנים כי הכהנים הצנועים מושכין את ידיהם, ואילו אלה הגרגרנים חולקים, משקל נמי לא שקילנא [לקחת גם כן לא הייתי לוקח]. אף שנותנת לי, לבר ממעלי יומא דכיפורי [חוץ מערב יום הכיפורים], שמצות היום באכילה, ומרובות מאד הן הבהמות הנשחטות מאד הן באותו ענין לפני כן, ולא שיהיה לוקח. אף שנותנת לרוב – כדי לאחזוקי נפשאי בכהני [להעמידני בחזקת כהנים]. ואילו לא הייתי מקבל מהמתנות הבהונה, גלול לא היה הרוב להטיל שם בכהונתי. ושואלים: והרי לצורך זה יכול היה לפרוס ידיה [לפרוש ידין] בברכת כהנים כל השנה, ובכך יודעים היו הכל כי הוא כהן? ומשיבים: אנסייה ליה עידינה [אָנְטוּ זַמְנוּ]. שלא נמצאה לו עת לפרוש ידיו בברכת כהנים, משום שטרוד היה בכל עת בהרבעת תורה לתלמידיו, אף בעת שהציבור נאסף בבית הכנסת לתפילה.

עיונים

ועריפת עגלה ערופה
שכן בפרשת עגלה ערופה נאמר "והוירידו זקני העיר ההיא את העגלה אל נחל איתן אשר לא יעבד בו ולא יזרע וערפו שם את העגלה בנחל. ונגשו הכהנים בני לוי כי הם בחרו ה' אלהיך לשרותו ולברך בשם ה' ועל פיהם יהיה כל ריב וכל נגעי" (דברים כא, ד-ה). וסבור ר' שמעון כי אף שלא אמר כי הכהנים הם העורפים הם העורפים (רש"י). ונגשו הכהנים בני לוי" מוסב אף על הנאמר מקודם לכן, ללמדנו שהכהנים הם העורפים (רש"י). אכן הרמב"ם (הלכות רוצח ושמירת נפש פי"ט ה"ג) לא הזכיר כהן אלא לענין אמירת "כפר", ולא לענין העריפה, ותהו מפרשו דבר, שהרר לא מצאנו שחלוקים חכמים על דעת ר' שמעון כי עריפת העגלה היא מעבודות הכהנים. ויש שאמרו כי שית ר' שמעון שריו מוסף על ענין ראשון, כולה מדבריו במקומות אחרים, ולכך דרש את הכתוב "ונגשו הכהנים" כמתייחס לאמור לפני כן. ואולם חכמים הסבורים שאין וי"ו מוסף על ענין ראשון, ממילא גם בדין עריפת עגלה הריהם סבורים שאין דין זה דווקא ככהנים, ופסק הרמב"ם כחכמים (רש"ש).

ופשטנא ליה ונתן ולא שייטול מעצמו
העירו אחרונים כי בשאלת רב יוסף הוציע רק שתי אפשרויות בהתייחסות כלפי חטיפת מתנות כהונה: האם יש דבר זה משום חיבוב מצוה או שיש בו משום זלולל במצוה. ופשט רבא כעד שיש דברר משום זלוול מצוה. ואולם לא הזכיר רב יוסף צד נוסף בבעיותו: שאין לחטוף מתנות כהונה מן הבעלים, ומשום שבכך הריהו מפקיע מהם זכות "טובת הנאה" שיש להם במתנות (הזכות לבחור את הכהן שלו תינתנה המתנות). ומתוך זה יש להסיק כי יש בחטיפת מתנות רק משום פגיעה בדרך ארץ, ולא משום גול בעלים.

ובטעם הדבר שאין בחטיפת מתנות כהונה משום גול בעלים כתבו שמדובר כאן כאשר הבעלים התרצו לתת אותן לכהן החוטף. ולכך פירש רש"י בבעייתו של רב יוסף שמדובר בכהן החוטף את מתנות הכהונה שנשואים אותן ילדים מבית אביהם לכהנים. וכונתו לומר שהכהן חוטף מן הילדים ואחר כך מבקש מהבעלים שיתנו לו מרצונם. ועוד פירשו שמדובר באופן שהבעלים נותנים לילדים להלווץ את המתנות ולהיתן לכל כהן שיומנץ להם (פרי יצחק).

ויש שכתב כי החוטף מיד הבעלים מבטלם ממצות תנינה, שהרי נאמר במתנות כהונה "ונתן", ולא שייטול הכהן מעצמו. ולכך הסבירו שפירש רש"י שמדובר בכהן החוטף מידי הילדים, שכן מיד הבעלים אסור לחטוף מפני שמבטל אותם בכך ממצותם (חדושי גרז"ר בענינים). ותהו עליהם שהרי אם לא מתקיימת מצות תנינה כשחוטף הכהן מן הבעלים, כמו כן אין היא מתקיימת כשחוטף מן הילדים, שהרי בסופו של דבר לא התקיימה "נתינה" (ויס"ד).

אמר אבוי מריש הוה חטיפנא מתנתא
גם במקומות אחרים מוצאים אנו שמתאר אבוי הנהגות שנהג בהן בעבר, וחדל מלקיימן משנוכח לדעת שאין הן ראויות (יעוין ברכות ת.א. מגילה כט,א), או שהטעים טעם אחר במנהגים שונים (כרשימה הארוכה במסכתנו, לעיל ק"ב), וכן העיר אבוי

קלג ע"א

חולין

היא זריקת דם הנוקיס נמונח, בין הנימוזין פניס על הפרוכת ועל מזנח הזכ, בין הנימוזין בחוץ. שמיטה לא קמשיב, שאף הזר כבר נה. טהרת מצורע – נלפרים להזות. בין מבפנים – מצורע – נמקדש, כדכמיז (ויקרא ט) "וישא אהרן את ידיו" וגו'. בין מבחוץ – גנגולין, ככל עיר ועיר צניט הכנסת. מבני אהרן – סיפיה דקרא ללעיל הוא. חוטין שבלחי אסורים – משום דס. בטויא – גללי בדק לן – מנסה אותנו אס נדע להשיב. ורנא כהן היה. דחטיף מתנתא – מתינוקות שנושאין אותם לכהנים. מי אמרינן חבובי קא מחבב המצוה – ויפה הוא עושה. ונתן – לכהן, ולא שיעול הכהן מעצמו. מימר אמרי הבו לי – הייתי שואלו צפה מלא, שהייתי סבור שהוא מינוצ מלוה. חלקם שאלו בפיהם – דמנני להו קרא לגני שמואל. "ויטו אחרי הנצע" – אמר רבי מאיר: שלא היה עזירת גול צדס, אלא חלק ליה כגון מעשר ראשון היו שואלין צפיהס. הצנועים מושכין את ידיהם – נחילוק לחס הפניס קאמר צמסכת יומא ב"טרף נקלפי" (לט,א): משמת שמעון הדקין נשתלחה מארה צלחס הפניס. לאחזוקי נפשאי בכהני – שלא ישמח הדבר שאני כהן. ופריך וליפרוס ידיה – כיון שאינו עושה אלא שלא ישמח שס כהן מעליו – יפרוס ידיו לדוכן כל השנה, ומחוק נפשיה נכהני. אנסייה ליה עידיניה – עמים שקעז לתלמידיו היו טורדים אותו מלישא את כפיו. שהיה עוסק לתלמידיו צעמ. שהצטור נאספסיס צניט הכנסת.

תוספות

קבלות – ואם תאמר: תיפוק ליה קבלות מ"המקריב את דם השלמים", ד"הקרבנה" – הוי לשון קבלה, כדאמרינן פרק "הקומץ [רבה]" (מנחות יט,א): "והקריבו בני אהרן" – מקבלה ואילך מצוות כהונה! ויש לומר: דהכא כיון דכתיב "המקריב את דם השלמים ואת החלבי", ובחלב לא שייך קבלה, דס נמי לא משתעי בקבלה.

היציקות – בריש "הקומץ [רבה]" (שם יח,ב) פריך מינה להא דאמר התם "לא יצק כהן אלא זר – כשרי", והכא קאמר שהיא עבודה המסורה לבני אהרן! ומסקינן: דלא כרבי שמעון.

משקל נמי לא שקילנא – שאלא אקרא גרגרן, ולא אגוול ממי שצריך יותר ממני, אף על פי שגם הוא לא היה עשיר.

לבר ממעלי יומא דכפורי – שיום טוב הוא, כדאמר בפרק "אותו ואת בנו" (חולין פג,א): ומתנות מרובות, וכהנים מתאספין. ואילו לא היה נוטל – היו אומרים שאינו כהן.

על רבו שחזר בו ממנהגים שנהג בהם (שבת קכ,א). וכתבו אחרונים שלא בא אבוי לספר בגנות מעשיו שמקודם, אלא להורות כי כאשר היה שומע דבר שלא ידעו קודם לכן – מיד היה נמשך לצאת מן הדרך שהורגל בה באותו ענין לפני כן, ולקיים דבר זה ששמע. ולא היה כל נגידר נגיעה מעכבו מלפרוש מדרכו הקודמת (ימ השלוח). **הצנועים מושכין את ידיהם**
ובטעם הדבר שהינם נקראים "צנועים" ואין הם נקראים "חסידים" או "כשרים" או "הגונים" – לפי שאף משיכת ידיהם מלקחת מתנות כהונה היתה בצניעות, ובאופן שלא יכירו בהם הרואים שאינם רוצים לאכול ממתנות הכהונה. שאמנם רוצים הם לאכול ממתנות כהונה, ואולם חוששים הם לכבודן שלא לזלזל בהן בחטיפתן (כן יהירודע) **אנסייה ליה עידינה**
יש שפירשו שהיה טרוד בכל עת בהרבעת תורה לתלמידיו, ולכן לא נמצאה לו עת לפרוש כפיו בברכת כהנים (רש"י). והסבירו אחרונים שלא ביטל מתלמדו לקיום מצוות עשה, כיון שהעוסק בלימוד תורה לרבים פטור מקיום מצות עשה (מעדני יו"ט). ויש שפירשו שהיה חולה מעיים, ולא היה יכול להעמיד עצמו אף לזמן מועט של נשיאת כפיים (ריף, רא"ש, ריטב"א). ויש שדחו פירוש זה משום שדוחק לומר שהיה חולה מעיים כל ימיו (מעדני יו"ט).

אמר רבא בדק לן רב יוסף
כן היא גירסת כל כתבי היד ודפוסים ישנים. אכן הבי"ח הגיה גם בדברי הגמרא וגם בפירוש רש"י "רבה". אכן הקשו עליו שאף שאמנם רבה היה כהן, ואולם אף רבא היה כהן, כמבואר ברש"י בסוגייתנו (ד"ה זכי), ומה דחק אותו לשנות את הגירסה. מה עוד שאין זה מסתבר שרבה יאמר כי רב יוסף בדק אותו, שהרי רבה עמד בראשות הישיבה ("מלך") בפומבדיתא קודם לרב יוסף, במשך עשרים ושתיים שנה, וכל אותה תקופה היה רב יוסף כפוף לפניו (ברכות סד,א. הוריות יד,א) וחבירו הקרוב (ומה שקראו רבה לרב יוסף "מר" בעירובין נא,א – אף שאין זו ראייה שהיה רב יוסף רבו של רבה, מכל מקום מחק המהרש"ל את המלה "מר" מגרסתו).

וכן אנו מוצאים (עירובין עח,ב) שרב יוסף שואל את רבה (דק"ס).

אורה ההלכה

חוטין שבלחי
חוטי הלחי התחתון שבצד הלשון מכאן ומכאן – אסורים משום דם. כרב אבא בשם רב הונא בשם רב. (רמב"ם ספר קדושה הלכות מאכלות אסורות פי"ו הי"ג. שו"ע יו"ד סה, א). **כהנא דחטיף מתנתא**
לא יחטוף הכהן את המתנות, ואפילו לא יבקש אותם בפה. אלא אם יתנום לו בדרך כבוד – יטלם. כרבא. (רמב"ם ספר זוללות הלכות ביכורים פי"ט הכ"ב. שו"ע יו"ד סא, יא). **הצנועים מושכין את ידיהם והגרגרנים חולקים..**
לאחזוקי נפשאי בכהני
בוזמן שהם כהנים רבים בבית מטבחים, הצנועים מושכים ידיהם, והגרגרנים נוטלים. ואם היה שם כהן צנוע ואין מכירים שהוא כהן – יטול, כדי שידעו שהוא כהן. (רמב"ם שם שו"ע שם).

מסורת הש"ס

- ערכין ו,ב.
- ביצה כח,א. בכורות לא,א. תמורה ח,א. כד,א.
- תוספתא חולין פ"ט, ו.
- עירובין ב,ב. כתובות ז,א. קא"ב. בכורות מג,ב.

גרסות

דאמרי בשרא קא זבין אי הכי גוי
בכתי"מ: **אמרי בשרא יתיב למיזבן גוי**.

דיתיב גוי אכספתא יש בכתי"י: **דיתיב אכספתא**.

כהן דיתיב אכספתא
בכתי"מ: **כהן דיתיב כהן אכספתא**.

גוי נמי אמרי
בכתי"מ: **הכא נמי אמרי**.

אין אמונה יש
בכתי"י: **יש בכתי"י אין אמונה**.

איבעית אימא סתם יש
בכתי"י: **ואי בעית אימא סתם**.

מפעא פעי יש
בכתי"י: **מבעא בעי**.

אמר מר יש
כתי"י שחסרות בהם מלים אלה.

והא אנו תנו פסולי יש
בכתי"י: **והתנו כל פסולי**.

רב דאז בר אהבה
בכתי"מ:

אדא בר חנה.

אפילו שותף יש
בכתי"י: **שותף**.

באחת מהן יש
בכתי"י: **באחד מהן**.

בראש פטור... ביד פטור
בכתי"מ: **בראש פטור מן הלחי... ביד פטור מן הזרוע**.

אפילו אחד ממאה בהן פטור
בכתי"מ: **ואפי' באחת ומאה בבני מעיין פטור מן הקבה**.

פטור מן הזרוע וחייב בכולן פטור מן הקבה וחייב בכולן
בכתי"מ שחסרות מלים אלה.

לשון

איטליז

מקור המלה הוא ביוונית, ורוב החוקרים סבורים שמקורה במלה αἰτάλα (אקאטלוסיס), שמשמעה בין השאר – כיכר השוק, מקום ציבורי וכיוצא בזה.
ויש שמשביר את מקורה במלה ἀετλής (אטליס) שעניינה – מקום פטור ממכס, ובחשאלה ירד, מקום שבו באים למטחור (שפעמים רבות היה פטור ממכס).

ליטרא

מקור המלה הוא ביוונית λίτρα (ליטרא), והיא משמשת ביוונית בכמה משמעויות: כמידת נפח, כמידת משקל וכשם מטבע. לפי התלמוד הירושלמי משקל ליטרא יוונית מאה דינרים, והוא מוערך ב–327 גרם.

הזרוע והלחיים

ומשיבים: **הכא במאי עסקינן** [כאן בברייתא זו, במה אנו עוסקים] – **דיתיב** [שיושב] **הגוי אמסחתא** [באטליז, בחנות למכירת בשר] של הטבח הישראלי, שבכך ניכר לכל שהגוי הוא שותפו של הישראלי, ולכן אין צריך לסמן שותפות זו. ואילו משנתנו מדברת בגוי שאינו יושב בחנות. ושואלים על כך: אם כן מסתבר דכותה [בדומה

הָכָא בַּמַּאי עַסְקִינָן – **דִּיתִיב גּוֹי אַמְסַחְתָּא**. – **דְּכֹוֹתָּהּ גִּבִּי פִּהֶן דִּיתִיב אַמְסַחְתָּא, אַמַּאי צָרִיךְ לְרְשׁוּם?** – **דְּאָמְרִי: בִּשְׂרָא קָא זָבִין**. – **אִי הָכִי, גּוֹי נְמִי אָמְרִי: בִּשְׂרָא קָא זָבִין! אֲלֹא הָכָא בַּמַּאי עַסְקִינָן** – **דִּיתִיב גּוֹי אַפְסַפְתָּא**. – **דְּכֹוֹתָּהּ גִּבִּי פִּהֶן דִּיתִיב אַפְסַפְתָּא, אַמַּאי צָרִיךְ לְרְשׁוּם?** – **אָמְרִי: הַמוֹנֵי הַיְמָנִיה**. – **גּוֹי נְמִי, אָמְרִי: הַמוֹנֵי הַיְמָנִיה!** – **אִין אַמוֹנָה בְּגוֹי. אִיבְעִית אִימָא: *סָתָם גּוֹי מְפַעָא פְּעִי**.

אָמַר מָר: וּפְסוּלֵי הַמוֹקֶדְשִׁין אִין צָרִיךְ לְרְשׁוּם. אֲלֵמָא מוֹכְחָא מְלָתָא, וְהָא אַנְן תַּנָּן: רַפְּסוּלֵי הַמוֹקֶדְשִׁין נִמְכְּרִים בְּאִיטְלִיז, וְנִשְׁחָטִים בְּאִיטְלִיז, וְנִשְׁקָלִים בְּלִיטְרָא! תְּרַגְּמָא רַב אֲדָא בַר אֶהְבָּה קַמֵּיהּ דְּרַב פִּפְּא: בְּאוֹתָן הַנְּמַכְּרִים בְּתוֹךְ הַבֵּית.

בְּ אָמַר רַב הוֹנָא: שׁוֹתֵף בְּרֹאשׁ – פְּטוּר מִן הַלְּחִי, שׁוֹתֵף בְּיַד – פְּטוּר מִן הַזְּרוּעַ, שׁוֹתֵף בְּבִנְי מַעֲיִין – פְּטוּר מִן הַקֶּבֶה. וְחִיַּיא בַר רַב אָמַר: אֲפִילוּ שׁוֹתֵף בְּאַחַת מֵהֶן – פְּטוּר מִכּוּלָן. מִיתִיבִי: ”הֲרֹאשׁ שְׁלִי, וְכוּלְהָ שְׁלָךְ”, וְאֲפִילוּ אֶחָד מִמָּאָה בְּרֹאשׁ – פְּטוּר. ”הִיָּד שְׁלִי, וְכוּלְהָ שְׁלָךְ”, אֲפִילוּ אֶחָד מִמָּאָה בְּיַד – פְּטוּר. ”בְּנֵי מַעֲיִין שְׁלִי, וְכוּלְהָ שְׁלָךְ”, אֲפִילוּ אֶחָד מִמָּאָה בְּהֶן – פְּטוּר. מַאי לָאוּ פְּטוּר – מִן הַלְּחִי, וְחִיִּיב בְּכוּלָן, פְּטוּר מִן הַזְּרוּעַ וְחִיִּיב בְּכוּלָן, פְּטוּר מִן הַקֶּבֶה וְחִיִּיב בְּכוּלָן! – לָא, פְּטוּר מִפּוּלָן. – וְלִיתַנִּי ”פְּטוּר מְפוּלָן! וְעוֹד, תַּנִּיא: ”הֲרֹאשׁ שְׁלִי, וְכוּלְהָ שְׁלָךְ”, אֲפִילוּ אֶחָד מִמָּאָה בְּרֹאשׁ – פְּטוּר מִן הַלְּחִי וְחִיִּיב בְּכוּלָן! תְּיוּבְתָא דְחִיַּיא בַר רַב תְּיוּבְתָא.

גְּ אָמַר רַב חֲסֵדָא: הָא יִמְתַּנִּיתָא אֲטַעֲייתָהּ לְחִיַּיא בַר רַב, אִינוּ מַתְעַרַב בְּעוֹבְדַתּוֹ שֶׁל הַמוֹכֵר, שֶׁהֵרִיחוּ צָנוּע וְסוּמָךְ עַל הַמוֹכֵר בְּהַעֲרוֹת וּבַהוֹרֹאוֹת, וְכַגּוֹן "אֵל תִּמְכּוֹר בְּמַחִיר זֶה אֵלֶּא בְּמַחִיר אַחֵר". וְאִילוּ הִכְהֵן, אִף שְׁהוּא יוֹשֵׁב בַּחֲנוּת, אִינוּ מַתְעַרַב בְּעוֹבְדַתּוֹ שֶׁל הַמוֹכֵר, שֶׁהֵרִיחוּ צָנוּע וְסוּמָךְ עַל הַמוֹכֵר שִׁידוּע מְלֹאכְתּוֹ נֶאֱמָנָה, וְאִין זֶה נִיכֵר שֶׁהֵרִיחוּ שׁוֹתֵף, וְלִכֵּן צָרִיךְ לִסְמַן שְׁהוּא שׁוֹתֵף.

א ועוד באותו ענין שנינו שאמר מר [חזכנס]: **ופסולי המוקדשין** לאחר שנפרדו ויצאו לחולין כדינם, ונשחטו, והרי הם פטורים ממתנות כהונה – **אין צריך לרשום** שאלה פסולי מוקדשים. ושואלים: **אלמא** [מכאן נסיק] כי בפסולי המוקדשים מוכחא מלתא [מוכח הדבר] מצד עצמם שהריהם פסולי מוקדשים, ולכן אין צורך ברישום. ואולם **הא אנן תנן** [הרי שונים אנו] בדרך מכירת פסולי המוקדשין שהם נמכרים באיטליז (מקום ממכר בשר), כשאר בשר בהמות חולין, ובדומה לכך הם נשחטים באיטליז, ונשקלים ביחידות משקל שונות כליטרא, ונמצא אם כן שנוהגים בהם כבבשר בהמות חולין, ואין היכר לבשר פסולי המוקדשים! ומשיבים: אכן תרגמא [פירוש] **רב דאז בר אהבה קמיה** [פניו] **רב פפא** את דברי משנתנו שמדובר בה רק באותן פסולי המוקדשים הנמכרים בתוך הבית, בהמת בכור ובהמת מעשר, שדמי פדיונן ניתן לבעליהן, שכן אין קדושה לדמיה. ולא התייר חכמים למוכרן בשוק, אלא רק בתוך הבית, אף שיש בדבר הפסד מסויים (שכן במכירה בשוק מרוכים הם הקונים, והמחיר גבוה יותר). ומעתה ניכר בהם שהריהם פסולי המוקדשים, ואין צורך לרשום כן.

ב ועוד ברין מתנות כהונה בשותפים, **אמר רב הונא**: אם היה הישראל בעל הבהמה שותף עם הכהן או הגוי רק בראש הבהמה, ולא בשאר גופה – הריהו פטור רק מן מתנת הלחי שהוא חלק מראש הבהמה, ואולם הריהו חייב בנתינת הזרוע והקיבה. וכיוצא בזה אם היה הישראל שותף עם הכהן רק ביד הבהמה – הריהו פטור רק מן הזרוע, שהיא חלק מיד הבהמה. וכן הוא אם היה שותף רק בבני המעיין – הריהו פטור רק מן הקבה, שהיא חלק מבני המעיים של הבהמה. ואילו חייא בר **רב אמר** כי אפילו היה הכהן שותף רק באחת מהן – הריהו פטור מכל המתנות כולן. מיתיבי [מקשים] על שיטת חייא בר רב ממה ששנינו: כהן המציע לטבח שותפות בבהמה באופן ש"רק הראש של הבהמה הוא שלי, ושאר כל הבהמה כולה שלך", ואפילו אם הציע לו שותפות בבהמה באופן שרק חלק אחד ממצאה בראש הבהמה הינו שלו, והשאר של חבריו – הריהו פטור. וכן אם הציע לו שותפות באופן ש"רק היד של הבהמה הינה שלי ושאר כל הבהמה כולה שלך". ואפילו הוא מותר לעצמו רק אחד ממצאה ביד – הריהו פטור. ובדומה לכך בשותפות וכן אם אמר כי "רק בני המעיין של הבהמה הם שלי, ושאר כל הבהמה כולה הוא שלך", ואפילו כשאמר שרק חלק אחד ממצאה בהן, מבני המעיים הוא שלו, ושאר כל הבהמה של חבריו – פטור. ומציעים: מאי לאו [האם אין] הכוונה שהריהו פטור מן הלחי (בשותפות בראש בלבד), ואולם הריהו חייב בכלן (זרוע וקיבה), וכן הריהו פטור מן הקבה (בשותפות בבני המעיים בלבד), ואולם הוא חייב בכלן (לחיים וזרוע), ושלא כדעת חייא בר רב! ודוחים: לא, כוונת הדברים שהריהו פטור מכולן. ושואלים: אם כך הוא, ליתני [שיוסנה] התנא במפורש פטור מכולן (במקום הלשון "פטור" שאינה מבוררת דיה!) ועוד מקשים על דעת חייא בר רב: שכן תניא [שנויה ברייתא] מפורשת ברין שותפות שאם אומר הכהן לטבח הישראל "רק הראש של הבהמה הוא שלי ושאר כל הבהמה כולה הוא שלך", ואפילו לא היה לו אלא חלק אחד ממצאה בראש הבהמה – הריהו פטור מן הלחי בלבד, ואולם הריהו חייב בשאר המתנות כולן, שלא כדברי חייא בר רב! ומסכמים: אכן תיובתא [קושיה חמורה] זו שעל דעת חייא בר רב היא תיובתא [קושיה חמורה] שאין עליה מענה, ונדחו דבריו.

ג **אמר רב חסדא** בהסבר דבריו של חייא בר רב (שנדחו דבריו למעלה מפני דברי ברייתא): **הא מתניתא אטעיתיה** [בריייתא זו שתובא בהמשך היא שהטעתן] **לחייא בר רב, אינו מתערב בעובדתו של המוכר, שהריהו צנוע וסומך על המוכר שידוע מלאכתו נאמנה,** ואין זה ניכר שהריהו שותף, ולכן צריך לסמן שהוא שותף. **א** ועוד באותו ענין שנינו שאמר מר [חזכנס]: **ופסולי המוקדשין** לאחר שנפרדו ויצאו לחולין כדינם, ונשחטו, והרי הם פטורים ממתנות כהונה – **אין צריך לרשום** שאלה פסולי מוקדשים. ושואלים: **אלמא** [מכאן נסיק] כי בפסולי המוקדשים מוכחא מלתא [מוכח הדבר] מצד עצמם שהריהם פסולי מוקדשים, ולכן אין צורך ברישום. ואולם **הא אנן תנן** [הרי שונים אנו] בדרך מכירת פסולי המוקדשין שהם נמכרים באיטליז (מקום ממכר בשר), כשאר בשר בהמות חולין, ובדומה לכך הם נשחטים באיטליז, ונשקלים ביחידות משקל שונות כליטרא, ונמצא אם כן שנוהגים בהם כבבשר בהמות חולין, ואין היכר לבשר פסולי המוקדשים! ומשיבים: אכן תרגמא [פירוש] **רב דאז בר אהבה קמיה** [פניו] **רב פפא** את דברי משנתנו שמדובר בה רק באותן פסולי המוקדשים הנמכרים בתוך הבית, בהמת בכור ובהמת מעשר, שדמי פדיונן ניתן לבעליהן, שכן אין קדושה לדמיה. ולא התייר חכמים למוכרן בשוק, אלא רק בתוך הבית, אף שיש בדבר הפסד מסויים (שכן במכירה בשוק מרוכים הם הקונים, והמחיר גבוה יותר). ומעתה ניכר בהם שהריהם פסולי המוקדשים, ואין צורך לרשום כן.

ב ועוד ברין מתנות כהונה בשותפים, **אמר רב הונא**: אם היה הישראל בעל הבהמה שותף עם הכהן או הגוי רק בראש הבהמה, ולא בשאר גופה – הריהו פטור רק מן מתנת הלחי שהוא חלק מראש הבהמה, ואולם הריהו חייב בנתינת הזרוע והקיבה. וכיוצא בזה אם היה הישראל שותף עם הכהן רק ביד הבהמה – הריהו פטור רק מן הזרוע, שהיא חלק מיד הבהמה. וכן הוא אם היה שותף רק בבני המעיין – הריהו פטור רק מן הקבה, שהיא חלק מבני המעיים של הבהמה. ואילו חייא בר **רב אמר** כי אפילו היה הכהן שותף רק באחת מהן – הריהו פטור מכל המתנות כולן. מיתיבי [מקשים] על שיטת חייא בר רב ממה ששנינו: כהן המציע לטבח שותפות בבהמה באופן ש"רק הראש של הבהמה הוא שלי, ושאר כל הבהמה כולה שלך", ואפילו אם הציע לו שותפות בבהמה באופן שרק חלק אחד ממצאה בראש הבהמה הינו שלו, והשאר של חבריו – הריהו פטור. וכן אם הציע לו שותפות באופן ש"רק היד של הבהמה הינה שלי ושאר כל הבהמה כולה שלך". ואפילו הוא מותר לעצמו רק אחד ממצאה ביד – הריהו פטור. ובדומה לכך בשותפות וכן אם אמר כי "רק בני המעיין של הבהמה הם שלי, ושאר כל הבהמה כולה הוא שלך", ואפילו כשאמר שרק חלק אחד ממצאה בהן, מבני המעיים הוא שלו, ושאר כל הבהמה של חבריו – פטור. ומציעים: מאי לאו [האם אין] הכוונה שהריהו פטור מן הלחי (בשותפות בראש בלבד), ואולם הריהו חייב בכלן (זרוע וקיבה), וכן הריהו פטור מן הקבה (בשותפות בבני המעיים בלבד), ואולם הוא חייב בכלן (לחיים וזרוע), ושלא כדעת חייא בר רב! ודוחים: לא, כוונת הדברים שהריהו פטור מכולן. ושואלים: אם כך הוא, ליתני [שיוסנה] התנא במפורש פטור מכולן (במקום הלשון "פטור" שאינה מבוררת דיה!) ועוד מקשים על דעת חייא בר רב: שכן תניא [שנויה ברייתא] מפורשת ברין שותפות שאם אומר הכהן לטבח הישראל "רק הראש של הבהמה הוא שלי ושאר כל הבהמה כולה הוא שלך", ואפילו לא היה לו אלא חלק אחד ממצאה בראש הבהמה – הריהו פטור מן הלחי בלבד, ואולם הריהו חייב בשאר המתנות כולן, שלא כדברי חייא בר רב! ומסכמים: אכן תיובתא [קושיה חמורה] זו שעל דעת חייא בר רב היא תיובתא [קושיה חמורה] שאין עליה מענה, ונדחו דבריו.

ג **אמר רב חסדא** בהסבר דבריו של חייא בר רב (שנדחו דבריו למעלה מפני דברי ברייתא): **הא מתניתא אטעיתיה** [בריייתא זו שתובא בהמשך היא שהטעתן] **לחייא בר רב, אינו מתערב בעובדתו של המוכר, שהריהו צנוע וסומך על המוכר שידוע מלאכתו נאמנה,** ואין זה ניכר שהריהו שותף, ולכן צריך לסמן שהוא שותף. **א** ועוד באותו ענין שנינו שאמר מר [חזכנס]: **ופסולי המוקדשין** לאחר שנפרדו ויצאו לחולין כדינם, ונשחטו, והרי הם פטורים ממתנות כהונה – **אין צריך לרשום** שאלה פסולי מוקדשים. ושואלים: **אלמא** [מכאן נסיק] כי בפסולי המוקדשים מוכחא מלתא [מוכח הדבר] מצד עצמם שהריהם פסולי מוקדשים, ולכן אין צורך ברישום. ואולם **הא אנן תנן** [הרי שונים אנו] בדרך מכירת פסולי המוקדשין שהם נמכרים באיטליז (מקום ממכר בשר), כשאר בשר בהמות חולין, ובדומה לכך הם נשחטים באיטליז, ונשקלים ביחידות משקל שונות כליטרא, ונמצא אם כן שנוהגים בהם כבבשר בהמות חולין, ואין היכר לבשר פסולי המוקדשים! ומשיבים: אכן תרגמא [פירוש] **רב דאז בר אהבה קמיה** [פניו] **רב פפא** את דברי משנתנו שמדובר בה רק באותן פסולי המוקדשים הנמכרים בתוך הבית, בהמת בכור ובהמת מעשר, שדמי פדיונן ניתן לבעליהן, שכן אין קדושה לדמיה. ולא התייר חכמים למוכרן בשוק, אלא רק בתוך הבית, אף שיש בדבר הפסד מסויים (שכן במכירה בשוק מרוכים הם הקונים, והמחיר גבוה יותר). ומעתה ניכר בהם שהריהם פסולי המוקדשים, ואין צורך לרשום כן.

קיונים

סתם גוי מפעא פעי יש שאמרו שבתירוץ זה שבים אנו להעמדה הקודמת של הברייתא, שמדובר בה כשיושבים הגוי או הכהן בחנות. ואולם סתם גוי היושב בחנות שהוא שותף בה – אינו יושב בה בשקט. אלא הריהו מתערב בדרך התנהלותו של המוכר. שהוא גוער בו ומורה לו כיצד עליו למכור. והרי הנהגה זו מגלה בעליל שהוא שותף בחנות. מה שאין כן הכהן, אף שגם הוא יושב בחנות שהוא שותף בה. מכל מקום הריהו צנוע בהתנהגותו, והוא סומך על המוכר שידוע היטב את מלאכתו, ולכך אין הוא צועק עליו. ומפני כן אין זה ניכר לכל שהכהן הינו שותף בחנות (רש"י).

ויש שפירשו שבתירוץ זה אין מעמידים את הברייתא בגוי או כהן היושבים בחנות, אלא ישנה בה הבחנה אחרת: שסתם גוי השותף עם ישראל בעסק מסויים, הריהו מרבה דברים ומודיע לכל שהוא שותפו של הישראלי בעסק זה. ולכך, גם כשאין הגוי נמצא עם הישראלי במכירת הבשר – אין צריך לרשום שהגוי שותף בדבר, שהכל יודעים זאת. מה שאין כן בכהן, שאין הוא מודיע לכל שהוא שותפו של ישראל. לכך צריך לרשום שהוא שותף של ישראל, אלא אם כן עומד הכהן עם הישראל בבית המטבחים, ועורר לו בפתול במכירת הבשר, שאז הכל יודעים שהוא שותף, ואין צורך לרשום שותפות זו (רמב"ם הלכות בכורים פי"ט ה"י).

באותן הנמכרים בתוך הבית שיש להבחין בין פסולי המוקדשים השונים: בין אלה שנוהג בהן דין פדיון דמי פדיונם להקדש, לבין אלה שאין נוהג בהן דין פדיון דמי מכירתם שייך לבעליהן. שכן בבכור ובמעשר בהמה, אין נוהג דין פדיון, ומשנפל בהן פסול ויצאו בכך לחולין, בעליהן מוכרין והכסף ניתן לו. ואולם לא רצו חכמים ללול בהמהות אלה (שבמקורן הן קדושות), לכך קבעו שימכרן בעליהן דווקא בביתו, אף שבכך נגרם הפסד מסויים, שהרי אילו היה מוציאן לשוק היה מקבל עבורן מחיר גבוה יותר. מה שאין כן בשאר פסולי המוקדשים, שנוהג בהם דין פדיון דמי פדיונם להקדש – אין בדבר משום זלזול בקדשים, שהרי יש טעם למכירתם בשוק, שבכך יתקבל סכום כסף גבוה יותר למקדש (רש"י).

קלג ע"ב

חולין

פרק עשירי

הכא במאי עסקינן — דהמשתתף עם גוי אינו נריך לרשוס. דיתיב גוי אמסחתא — כשהטבח מוכר הנשר, דמוכחא מילתא דגוי שותף הוא ואין כלן חשד, וממיתין — גדלא יתיב. דכותה גבי כהן — דנרייתא. דיתיב — כהן אמסחתא, אמאי נריך לרשוס? הא נמי מוכחא מילתא דכהן שותף נה! אפילו הכי דיתיב כהן אמסחתא לא הוי ידעי אינשי דכהן שותף בה דאמרי

בשרא קזבין — נשר הוא רויה לקנות. אלא — לא תוקמה דימיב גוי אמסחתא, אלן הכי תוקמה: דימיב גוי אכספתא — על הארנו שנותן נה הטבח המעות כשמקנלס ממיד מן הלוקחים, דהא ודאי מוכחא שפיר דגוי שותף נה. דאמרי — הרואים: המוני הימניה לשומרס לו, שלא יגנבוס הימנו. אין אמונה בגוי — אין ישראל רגילין להאמין נהס. איבעית אימא — לעולס כדלוקינמא מעיקרא, דימיב גוי אמסחתא, וכהן נמי דימיב אמסחתא — ולא דמו. ד"חסס גוי מפעא פעי" — מדיר הוא לזועק: אל תמנס בכך אלס כהן! והכל יודעין שיש לו חלק נה. אלל כהן — לטוע הוא, וסומך על הטבח, ואין הכל יודעין שהוא שותף. אלמא מוכחא מילתייהו — דלא מוזבין להו כדרך חולין. באיטליז — נשוק. באותן הנמכרים בתוך הבית — נכור ומעשר. דהתס תנן: חוץ מן הנכור והמעשר, שהנחטן לצעלים. שאין דמיהן קדש, דתמיב נהו: "לא תפדהו", ו"לא תגאלו". דהיינו, אין קדושה לדמיהן.

לפיכך, לא המירו לו נשפיל הנחטו לזולל נהן למוכרן נשוק כדרך חולין, אלל כהן גבית. ואף על פי שמפסיד נננה, שאין עליהס קופלין כל כך. והיינו "מוכחא מילתא". אלל פסולי המוקדשים, שדמי פדיון נכנסו נקדושמן, אז לא שריס ליה למוכרן נשוק — לא פריק להו מעיקרא אלל נזול. ואיכא ספידא דהקדש, והנהו נריך לרשוס. שותף בראש — ולא ביותר. אפילו אחד ממצאה ביד — אפילו אין לכהן או לגוי חלק זרוע אלל אחד ממצאה — פטור טבת. ונכהן או גוי שמכרו נהנמה לטבח ישראל קאמה, ונכולהו גרסינן "פטור" סתמא. אי הכי ליתני פטור מכולם — נדיחו ועוד תניא — נהדיח דלא פטר ליה אלל מן הלחי.

ואילו הכהן, אף שהוא יושב בחנות, אינו מתערב בעובדתו של המוכר, שהריהו צנוע וסומך על המוכר שידוע מלאכתו נאמנה, ואין זה ניכר שהריהו שותף, ולכן צריך לסמן שהוא שותף. **א** ועוד באותו ענין שנינו שאמר מר [חזכנס]: **ופסולי המוקדשין** לאחר שנפרדו ויצאו לחולין כדינם, ונשחטו, והרי הם פטורים ממתנות כהונה – **אין צריך לרשום** שאלה פסולי מוקדשים. ושואלים: **אלמא** [מכאן נסיק] כי בפסולי המוקדשים מוכחא מלתא [מוכח הדבר] מצד עצמם שהריהם פסולי מוקדשים, ולכן אין צורך ברישום. ואולם **הא אנן תנן** [הרי שונים אנו] בדרך מכירת פסולי המוקדשין שהם נמכרים באיטליז (מקום ממכר בשר), כשאר בשר בהמות חולין, ובדומה לכך הם נשחטים באיטליז, ונשקלים ביחידות משקל שונות כליטרא, ונמצא אם כן שנוהגים בהם כבבשר בהמות חולין, ואין היכר לבשר פסולי המוקדשים! ומשיבים: אכן תרגמא [פירוש] **רב דאז בר אהבה קמיה** [פניו] **רב פפא** את דברי משנתנו שמדובר בה רק באותן פסולי המוקדשים הנמכרים בתוך הבית, בהמת בכור ובהמת מעשר, שדמי פדיונן ניתן לבעליהן, שכן אין קדושה לדמיה. ולא התייר חכמים למוכרן בשוק, אלא רק בתוך הבית, אף שיש בדבר הפסד מסויים (שכן במכירה בשוק מרוכים הם הקונים, והמחיר גבוה יותר). ומעתה ניכר בהם שהריהם פסולי המוקדשים, ואין צורך לרשום כן.

ב ועוד ברין מתנות כהונה בשותפים, **אמר רב הונא**: אם היה הישראל בעל הבהמה שותף עם הכהן או הגוי רק בראש הבהמה, ולא בשאר גופה – הריהו פטור רק מן מתנת הלחי שהוא חלק מראש הבהמה, ואולם הריהו חייב בנתינת הזרוע והקיבה. וכיוצא בזה אם היה הישראל שותף עם הכהן רק ביד הבהמה – הריהו פטור רק מן הזרוע, שהיא חלק מיד הבהמה. וכן הוא אם היה שותף רק בבני המעיין – הריהו פטור רק מן הקבה, שהיא חלק מבני המעיים של הבהמה. ואילו חייא בר **רב אמר** כי אפילו היה הכהן שותף רק באחת מהן – הריהו פטור מכל המתנות כולה שלך", ואפילו אם הציע לו שותפות בבהמה באופן שרק חלק אחד ממצאה בראש הבהמה הינו שלו, והשאר של חבריו – הריהו פטור. וכן אם הציע לו שותפות באופן ש"רק היד של הבהמה הינה שלי ושאר כל הבהמה כולה שלך". ואפילו הוא מותר לעצמו רק אחד ממצאה ביד – הריהו פטור. ובדומה לכך בשותפות וכן אם אמר כי "רק בני המעיין של הבהמה הם שלי, ושאר כל הבהמה כולה הוא שלך", ואפילו כשאמר שרק חלק אחד ממצאה בהן, מבני המעיים הוא שלו, ושאר כל הבהמה של חבריו – פטור. ומציעים: מאי לאו [האם אין] הכוונה שהריהו פטור מן הלחי (בשותפות בראש בלבד), ואולם הריהו חייב בכלן (זרוע וקיבה), וכן הריהו פטור מן הקבה (בשותפות בבני המעיים בלבד), ואולם הוא חייב בכלן (לחיים וקיבה), וכן הריהו פטור מן הקבה (בשותפות בבני המעיים בלבד), ואולם הוא חייב בכלן (לחיים וזרוע), ושלא כדעת חייא בר רב! ודוחים: לא, כוונת הדברים שהריהו פטור מכולן. ושואלים: אם כך הוא, ליתני [שיוסנה] התנא במפורש פטור מכולן (במקום הלשון "פטור" שאינה מבוררת דיה!) ועוד מקשים על דעת חייא בר רב: שכן תניא [שנויה ברייתא] מפורשת ברין שותפות שאם אומר הכהן לטבח הישראל "רק הראש של הבהמה הוא שלי ושאר כל הבהמה כולה הוא שלך", ואפילו לא היה לו אלא חלק אחד ממצאה בראש הבהמה – הריהו פטור מן הלחי בלבד, ואולם הריהו חייב בשאר המתנות כולן, שלא כדברי חייא בר רב! ומסכמים: אכן תיובתא [קושיה חמורה] זו שעל דעת חייא בר רב היא תיובתא [קושיה חמורה] שאין עליה מענה, ונדחו דבריו.

ג **אמר רב חסדא** בהסבר דבריו של חייא בר רב (שנדחו דבריו למעלה מפני דברי ברייתא): **הא מתניתא אטעיתיה** [בריייתא זו שתובא בהמשך היא שהטעתן] **לחייא בר רב, אינו מתערב בעובדתו של המוכר, שהריהו צנוע וסומך על המוכר שידוע מלאכתו נאמנה,** ואין זה ניכר שהריהו שותף, ולכן צריך לסמן שהוא שותף. **א** ועוד באותו ענין שנינו שאמר מר [חזכנס]: **ופסולי המוקדשין** לאחר שנפרדו ויצאו לחולין כדינם, ונשחטו, והרי הם פטורים ממתנות כהונה – **אין צריך לרשום** שאלה פסולי מוקדשים. ושואלים: **אלמא** [מכאן נסיק] כי בפסולי המוקדשים מוכחא מלתא [מוכח הדבר] מצד עצמם שהריהם פסולי מוקדשים, ולכן אין צורך ברישום. ואולם **הא אנן תנן** [הרי שונים אנו] בדרך מכירת פסולי המוקדשין שהם נמכרים באיטליז (מקום ממכר בשר), כשאר בשר בהמות חולין, ובדומה לכך הם נשחטים באיטליז, ונשקלים ביחידות משקל שונות כליטרא, ונמצא אם כן שנוהגים בהם כבבשר בהמות חולין, ואין היכר לבשר פסולי המוקדשים! ומשיבים: אכן תרגמא [פירוש] **רב דאז בר אהבה קמיה** [פניו] **רב פפא** את דברי משנתנו שמדובר בה רק באותן פסולי המוקדשים הנמכרים בתוך הבית, בהמת בכור ובהמת מעשר, שדמי פדיונן ניתן לבעליהן, שכן אין קד

בכלל ופרט — צ"ויקח קרמ": "לכל קדשי בני ישראל לך נתמים" והדר מפרכ כל מד ומד: "וזה יהיה לך מקדש הקדשים מן האש" וגו'. וברית מלח — כתיב נספיה צריח מלח עולם הוא כשם שצריח מלח אינה שוזמת כך זו לא משצת. כאילו קיים כללות ופרטות — שצמורה. וברית מלח — של קרננות. עשר במקדש — ניתנו להם צמון עזרה לאלוהן סס. זבחי שלמי צבור — כנשי עצרת, והם קדשי קדשים, לאכול בעזרה. לוג שמן של מצורע — מה שנשאר ממתנותיו נאכל לכהנים, כדלמרינן צננמות (נחל, וצנמים (מד,3): "לכל קרננס" דכתיב צ"ויקח קרמ" — לרבות לוג שמן של מנזרע, דקרי "קרננס" — דכתיב ציה "והקריב אותם לאשם ולא לוג השמן", וכתיב צ"ויקח קרמ": "צקדש הקדשים תאללנו" — אכלוהו "לכל קרננס ולכל מנחתם ולכל מטאתם ולכל אשמתם" וגו'. עומר — לא חשיב ליה צהדי שאר מנחת לצור, מפני שהיא מנחת לצור הנקממת ונאללת, ואין לך עוד צצצור. ושירי מנחות — של יחיד. בירושלים — הנאללים ומתמלקים לכל העיר. הבכורה — צנור מס. בכורים — אינם נאללים אלף צירושלים, דכתיב (דברים יג) "לא תוכל לאכול בשעריך" וגו' ואמר מר (מכות י,3): "ומרומת ידך" — אלו הנצויים. ומורם מתודה — מזה ושוק וארבע חלות, כדכתיב (ויקרא ז) "והקריב ממנו" — אחד מכל קרבן, "תרומה לה' לכהן הזרקה" וגו', מארבעת מינים, חלות וקיקים ורצוה וממן, אחת מכל מין. ומורם מאיל נזיר — זרוע בשלה וחלה וקיק, כדכתיב צפרפת נשא שמניפין אותן. והני מד חשיב להו, משום דמזו אהדי, דתרווייהו מורם מקדשים קלים נינהו. ומזה ושוק של שאר שלמים נמי בכלל זה הן. והאי דנקט תודה — משום דלית ציה מורם אחרינא, ומנינהו לכולהו צדלא שמה. ועורות קדשים — של עולה מטאת ואשם, כדכתיב (סס) "עור העולה אטר הקריב", ומצורת כהנים נמי מרצה עור מטאת ואשם. בגבולים — נתמין להם צכל ערי ישראל. ומתנות — הזרוע והלחיים והקנה. פדיון הבן — ממש סלעים. פדיון פטר חמור — שם. שדה אחוזה — שהקדיש ולא גאלה, ומכרה גוצר לאחר, והרי היא יוצאה ציוצל ומתמלקת לכהנים של אותו משמר שאירע צו יוצל,

שנאמר (סס כז) "וזהה השדה צלאתו ציוצל וגו' לכהן מהיה אחזמו". וגזל הגר — "האשם המושב לה'", צפרפת נשא, וגזל הגר שנשבוע לו לשקר, ואחר כך הודה לאחר מיתת הגר, כדפירשמי לעיל צפרקין [קלח,א]. הוא סבר — מילא צר רצ סצר. מדקא חשיב — האי מנא לכולהו זרוע לחיים וקצה כחלא מתנה, שלא אמר עשרים ושש. שמע מינה — מדא היא, והמתווי צנאח — מתחייב צכולם, והנפטר מאלתת ממן — פטור מטלן. כולה שלי והראש שלך — כהן מוכר לצטח הראש קודם שחיטה. הכי גרסינן: תא שמע גוי וכהן צמר שמוטרו צאנן לישראל לגזוז — שעשאוהו שלוחן לגזוז את לאנן. פטור — ואידי דמנא לה גצי מתנות "השומט לכהן ולגוי — פטור" מנייה נמי גצי מראשית הגז. הלוקח גז צאנזו של גוי — פטור מראשית הגז. ונהו חומר בדרוע ובלחיים ובקבה יותר מראשית הגז. שמע מינה: ברת חיובא אָזלינן, שמע מינה.

ה "וְאִם אָמַר לוֹ חוּץ מִן הַמִּתְנֻת פְּטוֹר מִן הַמִּתְנֻת".

ד אִיבְעִינָא לְהוּ: "הֲרֹאשׁ שֶׁלְךָ, וְכוּלְהָ שְׁלִי", מֵהוּ? בְּתַר חֵיובָא אָזְלִינן, וְחֵיובָא גְבִי יִשְׂרָאֵל הוּא. אוּ דְלָמָא בְּתַר עֵיקַר בְּהֵמָה אָזְלִינן, וְעֵיקַר בְּהֵמָה דְכֵהֵן הוּא? תָּא שְׁמַע: יְגוּי וְכֵהֵן שְׁמָסְרוּ צֹאנָם לְיִשְׂרָאֵל לְגִזּוּז — פְּטוֹר. הַלּוֹקֵחַ גִּזּוּ צֹאנּוֹ שֶׁל גּוֹי — פְּטוֹר מִרְאשִׁית הַגִּזּוּ. וְנֵהוּ חוּמְר בְּדְרֹעַ וּבְלַחֲיִים וּבְקֵבָה יוֹתֵר מִרְאשִׁית הַגִּזּוּ. שְׁמַע מִיְנָה: בְּתַר חֵיובָא אָזְלִינן, שְׁמַע מִיְנָה.

ה "וְאִם אָמַר לוֹ חוּץ מִן הַמִּתְנֻת פְּטוֹר מִן הַמִּתְנֻת".
וְחֵמֶשׁ סַלְעִים דְּמֵי פְדִיּוֹן הַבֵּן, וְשֵׁה הַנִּיתָן בְּפִדְיוֹן פְּטוֹר חֲמוֹר, וְשֵׁדָה אַחוּזָה שֶׁהַקֹּדֶשׁ אָדָם וְלֹא גֹאֵלָה וּמְכָרָה הַגּוֹזֵר אַחֲרָי, וְהִרְיָה יוֹצֵאת בְּיּוֹבֵל וּמִתְחַלְקַת לְכַהֲנִים שֶׁל הַמִּשְׁמֵר הַעֹבֵר בַּמִּקְדָּשׁ בַּעַת שְׁאִירָע בּוֹ הַיּוֹבֵל, וְשֵׁדָה וְקִרְקַע שֶׁאִמֵּר בְּהֵן אָדָם שֶׁהִרְיָהוּ חֲרָמִים, שֶׁהֵן נִיתְנוֹת לְכַהֲנִים, וְגֹזֵל הַגֵּר שֶׁאִין לוֹ יוֹרֶשֶׁם, וְנִשְׁבַע הַגּוֹזֵלן שְׁלֹא גִזְלוּ, וְלֹאֲחֵר שָׁמַת הַגֵּר הוֹדָה הַגּוֹזֵלן שֶׁנִּשְׁבַּע לִשְׁקַר, שֶׁחֵיִיב בְּנִתְיַת קַרְן (שׁוֹי הַיֹּזְלִית) וְעוֹד חֲמִישִׁית, וְאֵלוּ נִתְיַנֵּם לְכַהֲנִים. וְעַתָּה מִסְבִּיר רַב חֲסֵדָא כִּיצַד הוֹטַעַה חֵיִיאַ רַב בַּר מְדַבְרֵי בְרִייתָא זֵו, שֶׁכֵּן הוּא (חֵיִיאַ בַּר רַב) **סָבַר**: מִדְּקָא חֲשִׁיב לְהוּ [מתוך שְׁהוּא הֵתַנַּא בְּבִרְייתָא חֲזוּשׁ, מוּנָה אֲרוּתָא הַמִּתְנֻת (זָרַע) לַחֲיִים וְקִיבָה] לֹא כִּלְהַשׁ מִתְנֻת אֲלָא בְּחֵדָא [בְּאֲרוּתָא] — מִכֵּהֵן שֶׁכֵּל הַשְׁלוֹשׁ מִתְנַה חֵדָא נִינְהוּ [אַחַת הֵן]. וְאִם נְפֻטַר אָדָם מֵאֲחַת מֵהֵן, הִרְיָהוּ פְטוֹר מִכוּלָּן. וְאִוְלָם, מִסְכֵּם רַב חֲסֵדָא כִּי לֹא הִיא הַמַּסְקָנָה הַנְּכֻנָה. וְרֵיאַה לְדַבְרִ: אֲטוּ [וכִּין] הַמּוֹרָם מְקַרְבֵּן תוֹרָה וְאֵיל נְזִיר דָּקָא חֲשִׁיב לְהוּ כְּחֵדָא [שְׁהוּא הֵתַנַּא בְּבִרְייתָא מוּנָה אוֹתָם כֹּאחֲז]. הַאִם מְשׁוּם דְּחֵדָא נִינְהוּ [שְׁהוּא הֵתַנַּא] וְהִי אֵלָה מִתְנֻת נִפְרֻדוֹת לַחְלוּטִין! אֵלָא כִּינָן דְּדַמְיִין לְהֵדְרִי [שְׁרָם] דְּוִימִים זֵה לְזֵה! — חֲשִׁיב לְהוּ כְּחֵדָא [מִנְהָ אוֹתָם כֹּאחֲז], **הַכִּי נָמִי** [כִּךְ גַּם כֵּן] לַעֲנִין זָרַע לַחֲיִים וְקִיבָה, כִּינָן דְּדַמְיִין לְהֵדְרִי [שְׁדוּמוֹת זֵו לְזוֹן] — חֲשִׁיב לְהוּ כְּחֵדָא [מִנְהָ אוֹתָן כֹּאחֲז].

ד וְעוֹד בְּדִין שׁוֹתְפוֹת כֵּהֵן וּטְבַח יִשְׂרָאֵל לַעֲנִין מִתְנֻת כְּהוֹנָה, אִיבְעִינָא לְהוּ [נִשְׁאַלְהָ לְהַטָּ. לַחֲמִים]: אִם אָמַר כֵּהֵן לִטְבַח הַיִּשְׂרָאֵלִי קוֹדֵם שֶׁנִּשְׁחַטָה הַבְּהֵמָה (שְׁהוּא זְמַן חַיּוּבָה בְּמִתְנֻת כְּהוֹנָה) שִׁישְׁתַּחֲפוּ בְּבֵהֵמָה בְּאוּפֵן שְׁהֲרֹאשׁ שֶׁל הַבְּהֵמָה הִיא שֶׁלךָ וְשֹׂאֵר כֹּל הַבְּהֵמָה כּוּלָה הוּא שְׁלִי, מֵהוּ הַדִּין, הַאִם חֵיִיב בְּנִתְיַת הַלַּחֲיִים לְכַהֵן? וְצַדִּי הַשְׁאַלָּה: הַאִם בְּתַר חֵיובָא אוֹזְלִינן [אֲחוּר אִיבְרַי הַבְּהֵמָה שִׁישׁ בְּהַם חֵיּוּב מִתְנֻת אֲנוּ הוֹלְכִים]. וְהִי חֵיּוּבָא גְבִי [חֵיּוּב מִתְנַת לַחֲיִים אַצֵּל] יִשְׂרָאֵל הוּא, אוּ דְלָמָא בְּתַר [שְׁמָא אֲחוּר] עֵיקַר הַבְּהֵמָה אוֹזְלִינן [הוֹלְכִים אֲנוּ]. וְעֵיקַר גּוֹף הַבְּהֵמָה שֶׁל כֵּהֵן הוּא? וּמְצִיעִים: תָּא שְׁמַע [בוּא וּשְׁמַע] פְּתָרִין לְבַעֲיָה מַמָּה שֶׁשַׁנִּינוּ: גּוֹי וְכֵן כֵּהֵן שֶׁמֶסְרוּ צֹאנָם לְיִשְׂרָאֵל שִׁיחֵיהָ שְׁלִיחָם לְגִזּוּז אוֹתוֹ — פְּטוֹר הַגִּזּוּז מִנִּתְיַת רֹאשִׁית הַגִּזּוּ. וְכַמוֹ כֵּן הַלּוֹקֵחַ (הַקּוֹנֵה) אֵת גִּזּוּ צֹאנּוֹ שֶׁל גּוֹי, עוֹד בְּטַרַם נִגְזּוּ הַצָּאן — הִרְיָהוּ פְטוֹר מִרְאשִׁית הַגִּזּוּ. וּמוֹסִיפִים כִּי בְנוֹשֵׂא זֵה שֶׁל הַקּוֹנֵה דַבְרַ שֶׁרַם תַּחֲחִיבּוֹתוֹ בְּמִתְנֻת כְּהוֹנָה יֵשׁ צַד חוּמְר (חוּמְרָה) שִׁישׁ בְּמִתְנַת זָרַע וּבְלַחֲיִים וּבְקֵבָה יוֹתֵר מִרְאשִׁית הַגִּזּוּ. שֶׁכֵּן הַקּוֹנֵה מִן הַכֵּהֵן קוֹדֵם שְׁחִיטַת הַבְּהֵמָה אֵת חֲלָקֵי הַבְּהֵמָה הַחֵיִיבִים בְּמִתְנֻת, הִרְיָהוּ חֵיִיב בְּמִתְנֻת כְּהוֹנָה, וְאֵילוּ הַקּוֹנֵה מִן הַגּוֹי קוֹדֵם גּוֹיֹת הַצָּאן אֵת גִּזּוּ צֹאנּוֹ, הִרְיָהוּ פְטוֹר מִמִּתְנֻת כְּהוֹנָה. שְׁמַע מִיְנָה [עַמּוּד מִכֹּהֵן] כִּי בְתַר חֵיּוּבָא אוֹזְלִינן [אֲחוּר חֵיּוּב אֲנַחְנוּ הוֹלְכִים]. וּמִסְטִיקִים: אִכֵּן שְׁמַע מִיְנָה [עַמּוּד מוּנָה] שֶׁכֵּן הוּא, וּנְפַתְרָה בְּעֵייתֶם שֶׁל חַכְמִים.

דְּתַנְיָא [שְׁכֵן שְׁנוּיָה בְרִייתָא]: עֶשְׂרִים וָאַרְבַּע מִתְנֻת כְּהוֹנָה הֵן, הַנִּיתְנוֹת לְכַהֲנִים, וְכוּלָּן נִיתְנוּ צִיּוּתָהּ הַתּוֹרָה עַל נִתְיַתָּן) לְאַהֲרֹן וּלְכַנּוּי בְּלִשׁוֹן כֹּלָל (שְׁבַתְחִילַת פְּרִשְׁת מִתְנֻת הַכְּהוֹנָה נֹאמַר "וְיֹדַבְּרָ ה' אֵל אֲהֲרֹן וְאֵנִי הִנֵּה נִתַּחֵי לָךְ אֵת מַשְׁמֵרַת תְּרוּמוֹתַי לְכֹל קֹדֶשִׁי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָךְ נִתְתִּים לְמַשְׁחָה וּלְכַנּוּךְ לַחֵק עוֹלָם", בְּמַדְבַּר יח, ח). וְהוֹרוּ וְנִיתְנוּ בְּלִשׁוֹן פְּרַט שְׁבַהמִשְׁךְ הַפְּרִשָּׁה בְּאַה רְשִׁימָה מִפּוֹרְטַת

שֶׁל מִתְנֻת הַכְּהוֹנָה. וּבִסוּף פְּרִשְׁת מִתְנֻת הַכְּהוֹנָה נֹאמַר "בְּרִית מִלַּח עוֹלָם הִיא" (שֵׁם פְּסוּק יט), שֶׁהַבְּטָחָה הִיא: כֵּשֶׁם שְׁבִרִית מִלַּח אִינְהָ שׁוֹבְתָה, כֵּן מִתְנֻת כְּהוֹנָה לֹא תִשְׁבוּתְנָה. וְלִכֵּן כֹּל הַמּוֹקִימָן, שְׁנוֹתָן מִתְנֻת כְּהוֹנָה — כֹּאֵילוּ קִיִּים אֵת מְצוּוֹתָן שְׁבִלִישׁוֹן כֹּלָל וּשְׁבִלִישׁוֹן פְּרַט וְקִיּוֹם הַבְּטָחַת בְּרִית מִלַּח, וְכֹל הַעוֹבֵר עֲלֵיהֶן, שְׁאִינוּ נוֹתֵן — כֹּאֵילוּ עוֹבֵר עַל כֹּכֵלָל וּפְרַט וּבְרִית מִלַּח. וְאֵלוּ עֶשְׂרִים וָאַרְבַּע מִתְנֻת, מִתְחַלְקוֹת הֵן לְקַבּוּצוֹת: עֶשֶׂר מֵהֵן נֹאכְלוֹת בַּעֲזָרָה שְׁבַמִּקְדָּשׁ, וָאַרְבַּע מֵהֵן נֹאכְלוֹת בִּירוּשָׁלַיִם, וְעֶשֶׂר מֵהֵן נֹאכְלוֹת בְּגִבּוּלַיִם, בְּאַרְצֵי יִשְׂרָאֵל מִחוּץ לְיִירוּשָׁלַיִם. וּמִפְּרִטִים: אֵלוּ הֵן עֶשֶׂר מִתְנֻת כְּהוֹנָה שֶׁנֹּאכְלוֹת בַּמִּקְדָּשׁ: בִּשְׂר קֹרְבַן הַחֲטָאֹת, וְחֲטָאת הָעוֹף וְאַשְׁם וְדָאִי, וְאַשְׁם תְּלוּי, וְזָבְחֵי שְׁלַמֵי צְבוֹר (כְּכִשִׁי עֲצֵרַת, שֶׁהֵינָם קֹדֶשִׁי קֹדֶשִׁים הַנֹּאכְלִים רַק בַּעֲזָרָה), וְלוֹג שְׁמַן הַנִּשְׂאָר לְאַחַר נִתְיַת הַשְּׁמַן שֶׁל מְצוֹרַע: עֵלְיוּ עַטְהוֹר, שֶׁהִרְיָהוּ נֹאכֵל לְכַהֲנִים בַּעֲזָרָה. וְקֹרְבַן שְׁתֵי הַלַּחֵם, וְלַחֵם הַפַּנִּים, וְשִׁירֵי מִנְחוֹת, וּמִנְחַת הָעוֹמֵר. וְאֵלוּ הֵן אַרְבַּע מִתְנֻת כְּהוֹנָה שֶׁנֹּאכְלוֹת בְּכֹל יִירוּשָׁלַיִם: הַבְּכּוּרָה (בְּהַמָּה הַקְּרוּשָׁה בַּמִּקְדָּשׁ כְּבוֹר שְׁאִין בַּה מוֹם), וְהַבְּכוּרִים, וְהַמּוֹרָם מִן קֹרְבַן הַתּוֹרָה (חֲזוּה וְשׁוֹק וָאַרְבַּע חִלוֹת הַבֹּאוֹת מֵאַרְבַּעַת מִינֵי הַחֲלָה שְׁבַמִּנְחַת הַתּוֹרָה: חִלוֹת, רְקִיקִים, רְבוּכָה וְחֻמָּץ). וּמֵאֵיל נְזִיר (הַזָּרֹעַ בְּשֶׁלַּה וְחֲלָה וְרִיקֵךְ, שֶׁכֵּל אֵלָה נִמְנִים כְּדַבַּר אַחַד, וּבְכֵלָל אֵלָה אַף חֲזוּה וְשׁוֹק שֶׁל שֹׂאֵר שְׁלֵמִים), וְעוֹרוֹת קֹדֶשִׁים שֶׁל קֹרְבַן עוֹלָה וְחֲטָאֹת וְאַשְׁם, שְׁנִיתִינֵם לְכַהֲנִים. וְאֵלוּ הֵן עֶשֶׂר מִתְנֻת כְּהוֹנָה שְׁנִיתְנוֹת בְּגִבּוּלַיִם: תְּרוּמָה, וְתְרוּמוֹת מַעֲשֵׂר, וְחֲלָה, וְרֹאשִׁית הַגִּזּוּ, וּמִתְנֻת כְּהוֹנָה (זָרַע), לַחֲיִים וְקִיבָה),

וְחֵמֶשׁ סַלְעִים דְּמֵי פְדִיּוֹן הַבֵּן, וְשֵׁה הַנִּיתָן בְּפִדְיוֹן פְּטוֹר חֲמוֹר, וְשֵׁדָה אַחוּזָה שֶׁהַקֹּדֶשׁ אָדָם וְלֹא גֹאֵלָה וּמְכָרָה הַגּוֹזֵר אַחֲרָי, וְהִרְיָה יוֹצֵאת בְּיּוֹבֵל וּמִתְחַלְקַת לְכַהֲנִים שֶׁל הַמִּשְׁמֵר הַעֹבֵר בַּמִּקְדָּשׁ בַּעַת שְׁאִירָע בּוֹ הַיּוֹבֵל, וְשֵׁדָה וְקִרְקַע שֶׁאִמֵּר בְּהֵן אָדָם שֶׁהִרְיָהוּ חֲרָמִים, שֶׁהֵן נִיתְנוֹת לְכַהֲנִים, וְגֹזֵל הַגֵּר שֶׁאִין לוֹ יוֹרֶשֶׁם, וְנִשְׁבַּע הַגּוֹזֵלן שְׁלֹא גִזְלוּ, וְלֹאֲחֵר שָׁמַת הַגֵּר הוֹדָה הַגּוֹזֵלן שֶׁנִּשְׁבַּע לִשְׁקַר, שֶׁחֵיִיב בְּנִתְיַת קַרְן (שׁוֹי הַיֹּזְלִית) וְעוֹד חֲמִישִׁית, וְאֵלוּ נִתְיַנֵּם לְכַהֲנִים. וְעַתָּה מִסְבִּיר רַב חֲסֵדָא כִּיצַד הוֹטַעַה חֵיִיאַ רַב בַּר מְדַבְרֵי בְרִייתָא זֵו, שֶׁכֵּן הוּא (חֵיִיאַ בַּר רַב) **סָבַר**: מִדְּקָא חֲשִׁיב לְהוּ [מתוך שְׁהוּא הֵתַנַּא בְּבִרְייתָא חֲזוּשׁ, מוּנָה אֲרוּתָא הַמִּתְנֻת (זָרַע) לַחֲיִים וְקִיבָה] לֹא כִּלְהַשׁ מִתְנֻת אֲלָא בְּחֵדָא [בְּאֲרוּתָא] — מִכֵּהֵן שֶׁכֵּל הַשְׁלוֹשׁ מִתְנַה חֵדָא נִינְהוּ [אַחַת הֵן]. וְאִם נְפֻטַר אָדָם מֵאֲחַת מֵהֵן, הִרְיָהוּ פְטוֹר מִכוּלָּן. וְאִוְלָם, מִסְכֵּם רַב חֲסֵדָא כִּי לֹא הִיא הַמַּסְקָנָה הַנְּכֻנָה. וְרֵיאַה לְדַבְרִ: אֲטוּ [וכִּין] הַמּוֹרָם מְקַרְבֵּן תוֹרָה וְאֵיל נְזִיר דָּקָא חֲשִׁיב לְהוּ כְּחֵדָא [שְׁהוּא הֵתַנַּא בְּבִרְייתָא מוּנָה אוֹתָם כֹּאחֲז]. הַאִם מְשׁוּם דְּחֵדָא נִינְהוּ [שְׁהוּא הֵתַנַּא] וְהִי אֵלָה מִתְנֻת נִפְרֻדוֹת לַחְלוּטִין! אֵלָא כִּינָן דְּדַמְיִין לְהֵדְרִי [שְׁרָם] דְּוִימִים זֵה לְזֵה! — חֲשִׁיב לְהוּ כְּחֵדָא [מִנְהָ אוֹתָם כֹּאחֲז], **הַכִּי נָמִי** [כִּךְ גַּם כֵּן] לַעֲנִין זָרַע לַחֲיִים וְקִיבָה, כִּינָן דְּדַמְיִין לְהֵדְרִי [שְׁדוּמוֹת זֵו לְזוֹן] — חֲשִׁיב לְהוּ כְּחֵדָא [מִנְהָ אוֹתָן כֹּאחֲז].

ד וְעוֹד בְּדִין שׁוֹתְפוֹת כֵּהֵן וּטְבַח יִשְׂרָאֵל לַעֲנִין מִתְנֻת כְּהוֹנָה, אִיבְעִינָא לְהוּ [נִשְׁאַלְהָ לְהַטָּ. לַחֲמִים]: אִם אָמַר כֵּהֵן לִטְבַח הַיִּשְׂרָאֵלִי קוֹדֵם שֶׁנִּשְׁחַטָה הַבְּהֵמָה (שְׁהוּא זְמַן חַיּוּבָה בְּמִתְנֻת כְּהוֹנָה) שִׁישְׁתַּחֲפוּ בְּבֵהֵמָה בְּאוּפֵן שְׁהֲרֹאשׁ שֶׁל הַבְּהֵמָה הִיא שֶׁלךָ וְשֹׂאֵר כֹּל הַבְּהֵמָה כּוּלָה הוּא שְׁלִי, מֵהוּ הַדִּין, הַאִם חֵיִיב בְּנִתְיַת הַלַּחֲיִים לְכַהֵן? וְצַדִּי הַשְׁאַלָּה: הַאִם בְּתַר חֵיובָא אוֹזְלִינן [אֲחוּר אִיבְרַי הַבְּהֵמָה שִׁישׁ בְּהַם חֵיּוּב מִתְנֻת אֲנוּ הוֹלְכִים]. וְהִי חֵיּוּבָא גְבִי [חֵיּוּב מִתְנַת לַחֲיִים אַצֵּל] יִשְׂרָאֵל הוּא, אוּ דְלָמָא בְּתַר [שְׁמָא אֲחוּר] עֵיקַר הַבְּהֵמָה אוֹזְלִינן [הוֹלְכִים אֲנוּ]. וְעֵיקַר גּוֹף הַבְּהֵמָה שֶׁל כֵּהֵן הוּא? וּמְצִיעִים: תָּא שְׁמַע [בוּא וּשְׁמַע] פְּתָרִין לְבַעֲיָה מַמָּה שֶׁשַׁנִּינוּ: גּוֹי וְכֵן כֵּהֵן שֶׁמֶסְרוּ צֹאנָם לְיִשְׂרָאֵל שִׁיחֵיהָ שְׁלִיחָם לְגִזּוּז אוֹתוֹ — פְּטוֹר הַגִּזּוּז מִנִּתְיַת רֹאשִׁית הַגִּזּוּ. וְכַמוֹ כֵּן הַלּוֹקֵחַ (הַקּוֹנֵה) אֵת גִּזּוּ צֹאנּוֹ שֶׁל גּוֹי, עוֹד בְּטַרַם נִגְזּוּ הַצָּאן — הִרְיָהוּ פְטוֹר מִרְאשִׁית הַגִּזּוּ. וּמוֹסִיפִים כִּי בְנוֹשֵׂא זֵה שֶׁל הַקּוֹנֵה דַבְרַ שֶׁרַם תַּחֲחִיבּוֹתוֹ בְּמִתְנֻת כְּהוֹנָה יֵשׁ צַד חוּמְר (חוּמְרָה) שִׁישׁ בְּמִתְנַת זָרַע וּבְלַחֲיִים וּבְקֵבָה יוֹתֵר מִרְאשִׁית הַגִּזּוּ. שֶׁכֵּן הַקּוֹנֵה מִן הַכֵּהֵן קוֹדֵם שְׁחִיטַת הַבְּהֵמָה אֵת חֲלָקֵי הַבְּהֵמָה הַחֵיִיבִים בְּמִתְנֻת, הִרְיָהוּ חֵיִיב בְּמִתְנֻת כְּהוֹנָה, וְאֵילוּ הַקּוֹנֵה מִן הַגּוֹי קוֹדֵם גּוֹיֹת הַצָּאן אֵת גִּזּוּ צֹאנּוֹ, הִרְיָהוּ פְטוֹר מִמִּתְנֻת כְּהוֹנָה. שְׁמַע מִיְנָה [עַמּוּד מִכֹּהֵן] כִּי בְתַר חֵיּוּבָא אוֹזְלִינן [אֲחוּר חֵיּוּב אֲנַחְנוּ הוֹלְכִים]. וּמִסְטִיקִים: אִכֵּן שְׁמַע מִיְנָה [עַמּוּד מוּנָה] שֶׁכֵּן הוּא, וּנְפַתְרָה בְּעֵייתֶם שֶׁל חַכְמִים.

ז שְׁנִינוּ בְּמִשְׁנֵתוֹ שֶׁאִם אָמַר לוֹ הַכֵּהֵן לְיִשְׂרָאֵל שְׁהוּא מוֹכַר לוֹ אֵת כֵּהֵמָתוֹ חוּץ מִן הַמִּתְנֻת שְׁבָה — הַיִּשְׂרָאֵלִי פְטוֹר מִן הַמִּתְנֻת, שֶׁכֵּן אֵינָן שְׁלוּ, וְאִינוּ חֵיִיב לַתֵּת לְכַהֵן אֵת דַּמְיָהֵן.

לְקַרְבּוֹת ב